

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze bakalářské práce

Povinnosti podnikatele podle živnostenského zákona

Jindřiška Janeková

© 2017 ČZU v Praze

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá živnostenským zákonem, vývojem povinností uložených živnostenským zákonem, zejména povinností vztahující se k sídlu podnikatele a jejich změny v souvislosti s novelami. Teoretická část bakalářské práce stručně shrnuje vývoj živnostenského zákona, vliv významných novel na živnostenský zákon, které upravily podmínky pro podnikání. Jsou zde vysvětleny základní pojmy vztahující se k osobě podnikatele. Velká část teoretické části bakalářské práce je věnována povinnostem podnikatele, tak jak je ukládá živnostenský zákon, zejména k povinnostem uvedených v § 31 živnostenského zákona, a k správnímu trestání podnikatelů za nesplnění těchto povinností. Praktická část bakalářské práce analyzuje dvě novely živnostenského zákona, které ovlivnily povinnost podnikatele vztahující se k sídlu a zároveň snížily svým ustanovením administrativní zátěž podnikatelů, jejich dopad na činnost živnostenských úřadů a na podnikatele. Potvrzení hypotéz v teoretické části je doplněno průzkumem v praxi. Cílem tohoto průzkumu je analýza srozumitelnosti živnostenského zákona pro podnikatele. Závěr bakalářské práce zhodnocuje dosažené výsledky a navrhuje řešení vycházející z analýzy legislativy a z praxe živnostenských úřadů.

Klíčová slova: bydliště, fyzická osoba, novela živnostenského zákona, povinnost podnikatele, podnikatel, právnická osoba, sankce, sídlo, živnostenský úřad, živnostenský zákon.

Úvod

Podnikání v České republice je řešeno zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), v platném znění. V režimu živnostenského zákona podniká u nás většina podnikatelských subjektů, živnostenské podnikání je nejrozšířenější forma podnikání a je mu podřízena většina reálných podnikatelských činností.

Nedílnou součástí rozvoje každé moderní společnosti je i rozvoj podnikání, čemuž do značné míry napomáhá i legislativa, která v případě rozvoje podnikání reaguje prostřednictvím zákonů na potřebu jeho regulace nebo naopak liberalizace podnikání. Což dokládá ta skutečnost, že živnostenský zákon byl za období své platnosti již více jak stokrát novelizován. Podmínky přístupu k podnikání se opakovaně měnily, zpříšňovaly nebo liberalizovaly, a to často i opakovaně. Některé novely velkou měrou zasáhly do oblasti podnikání a jeho následné regulace, jiné malé či nepřímé novely v živnostenském zákoně změnily názvosloví v souladu s jinými právními předpisy, reagovaly na vstup České republiky do Evropské unie nebo na rekonfiguraci soukromého práva.

Bakalářská práce „Povinnosti podnikatele podle živnostenského zákona“ se zabývá tématem dodržování povinností podnikatelem taxativně vymezených v § 31 živnostenského zákona, následnými sankcemi za nedodržování těchto povinností, zejména pak povinnosti stanovené v § 31 odst. 2 živnostenského zákona, povinnosti prokazování vlastnického nebo užívacího práva k objektům či místnostem, v kterých má podnikatel sídlo.

Bakalářská práce vychází z právního stavu platného ke dni 31. prosince 2016.

Cíl práce a metodika

Cíl práce

Bakalářskou prací „Povinnosti podnikatele podle živnostenského zákona“ bude provedena analýza živnostenského zákona, budou analyzovány důvody, návrhy, realizace a dopady změn živnostenského zákona na povinnosti podnikatele prostřednictvím novel živnostenského zákona, zejména dopady novel na povinnosti vztahující se k sídlu podnikatele. Budou vysvětleny některé pojmy vztahující se k podnikateli a podnikání. Bude objasněna problematika sankcionování podnikatelů za nesplnění povinností stanovených živnostenským zákonem. V praktické části bakalářské práce budou vyhodnoceny dopady vybraných novel živnostenského zákona v oblasti problematiky povinnosti k sídlu na činnost živnostenských úřadů a na podnikatele. Bude proveden průzkum mezi podnikateli a pracovníky obecních živnostenských úřadů na téma srozumitelnosti živnostenského zákona. V závěru bakalářské práce bude navrženo řešení vycházející z provedené analýzy legislativy a z praxe živnostenských úřadů.

Metodika

Práce bude rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a na praktickou. V teoretické části bude provedena analýza právních předpisů, zejména živnostenského zákona a jejich novel. Bude provedena komparace významných novel živnostenského zákona. Bude prostudována relevantní literatura vztahující se k tématu bakalářské práce. Za pomoci metody výkladu budou objasněny pojmy vztahující se k tématu bakalářské práce. Pro účely praktické části bakalářské práce bude v období ledna 2017 prováděn sběr dat dotazováním u vedoucích pracovníků na vybraných pracovištích obecních živnostenských úřadů Kraje Vysočina a na krajském živnostenském úřadu Kraje Vysočina, a to formou neformálních žádostí o poskytnutí dat vztahující se k problematice dokládání dokladů k sídlu podnikání a k problematice zpracování tzv. avíz obecními živnostenskými úřady. Následně bude provedena syntéza získaných dat, jejich zpracování bude provedeno formou tabulek a grafů. V období září 2016 až prosinec 2016 bude předložena na neformálně oslovených ObŽÚ podnikatelům krátká anonymní písemná anketa, ve které se budou podnikatelé vyjadřovat

k problematice živnostenského zákona, k jeho srozumitelnosti. Anketa bude obsahovat uzavřené otázky: - na pohlaví – muž/žena, - na právní formu podnikatele – fyzická osoba/právní osoba, - na délku podnikatelské činnosti podle živnostenského zákona – méně jak 10 let/ více jak 10 let, - na to, zda podnikatelé při výkonu podnikání pracují s živnostenským zákonem, zda je jim živnostenský zákon srozumitelný, - v případě, že považují živnostenský zákon za nesrozumitelný, v čem spatřují jeho nesrozumitelnost. Na jejím základě bude proveden sběr dat od náhodných podnikatelů přicházejících na vybrané ObŽÚ Kraje Vysočina. Bude proveden rozhovor s vedoucím pracovníkem obecního živnostenského úřadu v Humpolci k tématu živnostenského zákona a podnikání. Budou pokládány otázky: - Mohl byste se mi v krátkosti představit? - Mohl byste mi v krátkosti popsat strukturu vašeho obecního živnostenského úřadu? - Mohl byste mi popsat náplň práce obecního živnostenského úřadu? - Mohl byste mi charakterizovat z vašeho pohledu živnostenský zákon, jaké úskalí pro podnikatele může mít? - Myslíte si, že dostatečně informujete podnikatele o probíhajících změnách živnostenského zákona?. Z dat získaných anketou učiněnou mezi podnikateli a dat získaných rozhovorem s pracovníkem živnostenského úřadu bude provedena jejich syntéza a vyhodnocení. Ze získaných a následně zpracovaných dat, z analýzy právních předpisů a ze studia relevantní literatury vztahující se k tématu bakalářské práce budou metodou syntézy vyhodnocena jednotlivá zjištění a metodou dedukce budou vyvozeny závěry a navržena opatření.

Výsledky a zhodnocení výsledků

Novelou č. 356/1999 Sb. byla nově stanovena povinnost podnikatelům dokládat doklady prokazující vlastnické nebo užívací právo k prostorám sídla u právnických osob a v případě sídla rozdílného od bydliště u osob fyzických. Pokud stávající podnikatelé, podnikatelé mající platná živnostenská oprávnění a kteří jsou již zapsaní v živnostenském rejstříku, tuto povinnost nesplnili, živnostenské úřady jim nejprve ukládaly pokuty za nesplnění této povinnosti a následně pak přistupovaly ke zrušení živnostenských oprávnění.

Novela č. 169/2012 Sb. výše uvedenou povinnost rozšířila o možnost živnostenských úřadů požádat kdykoliv podnikatele o prokázání vlastnického nebo užívacího práva k prostorám sídla zapsaného v živnostenském rejstříku v případě jeho rozdílnosti s bydlištěm. Dále stanovila povinnost podnikatelům, kteří mají bydliště na tzv. ohlašovně, při zápisu adresy sídla shodné s bydlištěm na ohlašovně, prokázat vlastnické nebo užívací právo i k těmto prostorám. Za nesplnění této povinnosti živnostenské úřady z moci úřední v rámci správního řízení sankčně ruší podnikatelům živnostenská oprávnění.

Na základě výše uvedených novel došlo ke zrušení živnostenských oprávnění a tím k zániku podnikatelů z moci úřední, na celkovém počtu podnikatelů se tento pokles neprojevil, i nadále pokračuje trend růstu podnikatelských subjektů podnikajících podle živnostenského zákona.

Novelou č. 169/2012 Sb. byla započata koncepce snižování administrativní zátěže podnikatelů, podpora malých a středních podnikatelů, tím, že živnostenské úřady zpracovávají od roku 2012 prostřednictvím tzv. avíz ze základních registrů údaje o podnikatelích, které se povinně do živnostenského rejstříku zapisují, aniž by podnikatelé plnily zákonnou oznamovací povinnost.

V této bakalářské práci byla dále zpracována problematika celkové koncepce živnostenského zákona, jeho srozumitelnosti pro širokou podnikatelskou veřejnost. Z výsledků ankety a rozhovoru s vedoucím obecního živnostenského úřadu vyplynul závěr, že mnohdy povinnosti ze strany podnikatelů nejsou porušovány v důsledku jejich nedbalosti a vědomé neznalosti živnostenského zákona, ale jsou hlavně způsobeny celkovou nepřehledností živnostenského zákona, jeho složitostí a nejasnou koncepcí jeho uspořádání, zejména v důsledku nepřehledností povinností podnikatele vůči živnostenskému úřadu.

Závěr

Živnostenský zákon je součástí složitého právního systému České republiky. Upravuje vztah podnikatele a státu, zahájení, ale i průběh živnostenského podnikání. Je to právní předpis, se kterým podnikatelé přicházejí každodenně, ať už vědomě či nevědomě, do styku.

V současné době v České republice neexistuje žádné centrální místo, které by začínajícím podnikatelům poskytlo poradenství zahrnující všechny oblasti legislativy vztahující se k podnikání. Částečně ke zmírnění této nepříznivé situace přispělo Ministerstvo průmyslu a obchodu zřízením jednotných kontaktních míst na 15 vybraných obecních živnostenských úřadech v krajských městech České republiky. Také obecní živnostenské úřady fungují nejen na registračním a kontrolní principu, ale také poskytují podnikatelům informace, převážně týkající se problematiky živnostenského zákona.

Jednotlivé novely živnostenského zákona významným způsobem zasáhly do koncepce živnostenského zákona. Podstatně se rozšířil okruh povinností, které má podnikatel vůči živnostenskému úřadu, potažmo ke společnosti. Zároveň se změnou rozsahu povinností se novelami upravil okruh oznamovacích povinností vůči živnostenským úřadům, došlo k liberalizaci předkládání dokladů živnostenským úřadům při oznamování změn. V současné koncepci živnostenského zákona některé povinnosti vůči živnostenským úřadům podnikatel plní prostřednictvím jím provedeném zápisu změny údajů do základních registrů, ze kterých si tyto údaje živnostenské úřady prostřednictvím tzv. avíz přebírají.

Naopak některými novelizacemi stát zpřísnil povinnosti pro stávající podnikatele tím, že rozšířil okruh povinností, které musí podnikatel při své podnikatelské činnosti splňovat. Nejenže jsou povinnosti podnikatele uvedeny napříč celým živnostenským zákonem, ale i postupnými novelizacemi se prvotní koncepce § 29 (Povinnosti podnikatele) živnostenského zákona platná k 1. 1. 1992, čítající odst. 1 až 4, změnila podle platné právní úpravy k 31. 12. 2016 na § 31 (Povinnosti podnikatele) s 19 odstavci.

Postupným novelizováním paragrafových ustanovení živnostenského zákona došlo k jeho zneprehlednění, které může mít i dopady pro podnikatele v následném jejich neplnění povinností stanovených živnostenským zákonem. I když živnostenské úřady v rámci své činnosti plní vůči podnikatelům informační povinnost, nezřídka se stává, že i přesto podnikatelé přicházejí na živnostenské úřady zcela neinformovaní, nebo i částečně dezorientovaní.

Na základě celkové analýzy živnostenského zákona, významných novel živnostenského zákona a dotazováním na vybraných pracovištích obecních živnostenských úřadů Kraje Vysočina řešením této situace by byla zcela nová koncepce živnostenského zákona, jeho rekodifikace, kde by došlo k ucelení jednotlivých k sobě navazujících paragrafů, ne jak je to nyní například u výše citovaných povinností podnikatele, které jsou stanoveny napříč celým živnostenským zákonem

Seznam použitých zdrojů – vybrané bibliografické citace

HORIZINKOVÁ, Eva, URBAN, Václav. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a judikaturou*. 14. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2014. 328 s. ISBN 978-80-7201-942-7.

KAMENÍK, Petr, HRABÁNKOVÁ, Milada, ORLOVÁ, Marie. *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 404 s. ISBN 978-80-7478-471-2.

KOHOUT, Alexej, HORZINKOVÁ, Eva. *Živnostenský zákon: poznámkové vydání se vzory: podle právního stavu k 21. 3. 1994: údaje pro ČR a SR*. 4., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 1994. 324 s. ISBN 80-85647-05-2.

PRŮCHA, Petr. *Živnostenské právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 163 s. ISBN 80-210-3778-4.

SRPOVÁ, Jitka, ŘEHOŘ, Václav, a kolektiv. *Základy podnikání. Teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2010. 427 s. ISBN 978-80-247-3339-5.

STÝBLO, Jiří. *Řízení týmové a firemní organizace*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2010. 62 s. Edice EUPRESS. ISBN 978-80-7408-032-6.

VÍTEK, Bohumil, SALACHOVÁ, Bohumila. *Právní prostředí podnikatele*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2014. 222 s. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-210-5.

ZEMÁNEK, Josef, LACINA, Jiří. *Příručka pro začínající podnikatele*. 1. vyd. Prostějov:

Computer Media s.r.o. 2011. 74 s. ISBN 978-80-7402-109-1.

Internetové zdroje

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 1650: Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) - vládní návrh zákona [online]. Praha, 1993-1996 [cit. 2016-10-10].

Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t165000a.htm>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 263/0: Vládní návrh novely živnostenského zákona. [online]. Praha, 1999 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=263&CT1=0>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 200/0: Vládní návrh novely živnostenského zákona. [online]. Praha, 2004 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=6277>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 354/0, Novela zákona - živnostenský zákon. [online]. Praha, 2007 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=354&CT1=0>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 385/0, Vl.n.z. o opatř. proti legalizaci výnosů z trestné činnosti – EU [online]. Praha, 2008 [cit. 2016-11-12].

Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=385&CT1=0>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 547/0, Novela z. – živnostenský zákon [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-10-12]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=547&CT1=0>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 930/0, Novela z. souv. s přijetím rekodifikace soukromého práva – EU [online]. Praha, 2013 [cit. 2016-10-12]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=930&CT1=0>.

Živnostenské podnikání [online]. 2009 [cit. 2016-07-30]. Dostupné z:

<http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Jak-to-tu-funguje/Zivnostenske-podnikani>.

Oficiální dokument

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v platném znění.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), v platném znění.

Zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, v platném znění.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v platném znění.

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), v platném znění.